

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการตัดสินใจในการพาผู้ป่วยมารับบริการทาง
จิตเวช : ศึกษากรณีญาติผู้ป่วยใหม่โรงพยาบาลสมเด็จ
เจ้าพระยา

(Decision-Making Process For Psychiatric
Services Seeking: A Case Study of New
Psychiatric Patients' Relatives At Somdet
Chaopraya Hospital)

ชื่อผู้เขียน

นางสาวศรีประภา สมานพันธ์
(Miss Sriprapha Smanphunt)

คณะ

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์

ปีการศึกษา

2530

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจว่า กระบวนการตัดสินใจของ
ญาติในการพาผู้ป่วยมารับบริการทางจิตเวชมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนอย่างไร และมี
เงื่อนไขใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจากขั้นตอนหนึ่งไปสู่อีกขั้นตอนหนึ่ง จนกระทั่งญาติ
ตัดสินใจพาผู้ป่วยมารับบริการทางจิตเวช รวบรวมข้อมูลจากญาติ 24 คนของผู้ป่วยจำนวน
20 คน โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการตัดสินใจของญาติมีแบบแผนร่วมกันคือ มีการพัฒนา
อย่างเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่อง 4 ขั้นตอนคือ ตั้งแต่ขั้นตอนการรับรู้อาการผิดปกติ ขั้นตอนการ
นิยามความหมาย ขั้นตอนการปรึกษาปัญหาภิกับสมาชิกในสังคมที่ใกล้ชิด และขั้นตอนการจัดการ
การปัญหาแต่ละขั้นตอนจะมีเงื่อนไขในการชะลอหรือเร่งให้กระบวนการดำเนินไปสู่ขั้นตอน
ต่อไปแตกต่างกัน

ขั้นตอนการรับรู้อาการผิดปกติ มีเงื่อนไขที่สำคัญคือ บรรทัดฐานที่ญาติใช้เป็นเกณฑ์
ในการพิจารณาว่าอาการหรือพฤติกรรมใดที่จัดว่าเป็นความผิดปกติ เงื่อนไขนี้มีผลต่อการชะลอ
หรือเร่งให้ญาติพยายามอธิบายหรือให้ความหมายกับสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งดำเนินไปสู่ขั้นตอนการนิยาม
ความหมาย

ขั้นตอนการนิยามความหมาย เมื่อญาติรับรู้ถึงอาการผิดปกติแล้วจะมีการตอบสนอง

ในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามการให้ความหมายของญาติ หากญาติและผู้ป่วยให้นิยามความหมายว่าเป็นความเจ็บป่วยทางกาย หรือเป็นอาการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ กระบวนการก็จะยังไม่พัฒนาไปสู่การตัดสินใจมารับบริการทางจิตเวช เงื่อนไขที่สำคัญในขั้นตอนนี้ก็คือ ความรู้ ประสบการณ์ และความเชื่อเกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางจิต

ขั้นตอนการปรึกษาปัญหากับสมาชิกในสังคมที่ใกล้ชิด อันได้แก่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนที่ใกล้ชิด เป็นต้น ระบบการส่งต่อผู้ป่วยแบบคนทั่วไป (Lay Referral System) มีบทบาทสำคัญมากที่จะช่วยให้ญาติตัดสินใจในการจัดการกับปัญหาความเจ็บป่วยว่า จะแสวงหาการบริการรักษา หรือเลือกไปรับบริการบริการจากแหล่งใด

ขั้นตอนการจัดการปัญหา การปฏิสังสรรค์ในลักษณะการต่อรองระหว่างญาติและผู้ป่วยในช่วงนี้มีความสำคัญมาก หากผู้ป่วยไม่เห็นด้วยกับการนิยามของญาติ และ/หรือระดับความรุนแรงของอาการป่วยไม่มากนัก รวมทั้งผู้ป่วยไม่ยินยอมที่จะมารับการรักษาแล้ว จะทำให้การจัดการปัญหาล่าช้าออกไปอีก

กล่าวโดยสรุปคือ ตัวแบบสมมุติฐานเชิงกระบวนการที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้านี้สามารถใช้ในการศึกษากับญาติของผู้ป่วยใหม่เท่านั้น อย่างไรก็ตามเงื่อนไขที่สำคัญในแต่ละขั้นตอน เป็นเงื่อนไขที่ควรพิจารณาและสามารถนำไปศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งต่อไป ดังนั้นตัวแบบที่สมบูรณ์กว่านี้จึงควรสร้างขึ้นด้วยการพิจารณาปรากฏการณ์นี้ในลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น